

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 23 april 1903, kl. 2 e. m.

Sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande i anledning af väckt motion om användande för Riksdagens bibliotek af de för riksgäldskontoret afsedda lokalerna i det nya riksdagshuset.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 33) har herr *M. Höjer* hemställt, att Riksdagen behagade besluta, att alla de i det nya riksdagshuset belägna och för riksgäldskontoret afsedda lokaler skola efter sakkunniga mäns hörande för riksdagsbiblioteket inredas och af detsamma för framtiden disponeras.

Till stöd för sitt förslag har motionären hufvudsakligen anført, att de lokaler, som i det nya riksdagshuset anvisats för riksdagsbiblioteket, vore alldeles otillräckliga och med afseende å anordningarna i många fall otidsenliga. Efter att hafva lämnat en närmare redogörelse för berörda lokaler har motionären meddelat, att i dem alla tillsammans finnes en hyllängd af approximativt 1,372 meter, hvarvid dock i den stora läsesalen beräknats en uppställning af 10 hyllor öfver hvarandra, nödvändiggörande begagnandet af stege, en möbel, »af alla fackmän utdömd och säkerligen icke till finnandes i något enda modernt bibliotek». Mot ofvannämnda siffra hade Riksdagens bibliotekarie uti ett i augusti 1902 afgifvet memorial ställt det oafvisliga behofvet, vid böckernas fackmässiga uppställning, af cirka 1,500 meter *vid inflyttningen*, hvartill sedan komme den årliga tillväxten, som måste beräknas till mer än 1,000 volymer, så

fram ej biblioteket af brist på lokal skulle hindras att följa med sin tid. — För att åt Riksdagens boksamling bereda ett för den närmaste framtiden tillräckligt utrymme samt åt Riksdagens medlemmar, andra forskare och bibliotekets expedition jämförelsevis bekväma och tillfredsställande lokaler, ansåge motionären lämpligast att för ändamålet taga i anspråk de för riksgäldskontoret afsedda rummen i det nya riksdagshuset, ehuru väl man enligt motionärens mening icke heller i dessa rum numera kunde åstadkomma en anordning för biblioteket i full jämnhöjd med nutidens fordringar. Hvad anginge riksgäldskontoret, ansåge motionären, att detta ämbetsverk icke borde inrymmas i riksdagshuset utan kvarblifva i det hus, det för närvarande innehade.

Sedan det sammansatta stats- och bankutskottet, till hvars förberedande behandling denna motion blifvit öfverlämnad, anhållit, att fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret ville däröfver afgifva yttrande, hafva fullmäktige med skrifvelse af den 16 nästlidne mars till utskottet inkommit med ett af riksdagskommittén den 12 i samma månad afgifvet yttrande i frågan; och hafva fullmäktige i sin skrifvelse förklarat, att de i hufvudsak anslöte sig till den af kommittén uttalade mening.

I en vid riksdagshuskommitténs yttrande fogad promemoria angående Riksdagens bibliotek har, bland annat, erinrats, att det årliga anslaget för bibliotekets komplettering och utvidgande samt därmed förenade utgifter år 1875 bestämdes att utgå med 2,000 kronor samt att detta anslag därefter af Riksdagen förhöjts år 1891 till 3,000 kronor och år 1899 till 4,500 kronor, med hvilket sistnämnda belopp det fortfarande utgår.

Det af riksdagshuskommittén afgifna yttrandet är af följande innehåll:

Vid framläggandet den 31 oktober 1888 till fullmäktiges pröfning af förslag till program för täflingsritningar till riksbyggnaderna hade kommittén — med ledning af upplysningar, som inhämtats genom vederbörande medlemmar i riksgäldskontorets styrelse och med fäst afseende vid Riksdagens beslut angående bibliotekets ändamål och anslagen för det samma — i fråga om bibliotekets behof af utrymme uttalat den uppfattning, att boksamlingen icke skulle ökas så mycket, att den blefve svårhandterlig och dess skötsel komme att erfordra en hel stab af tjänstemän, hvadan gallringar emellanåt borde försiggå. Med iakttagande häraf hade kommittén beräknat, att biblioteket, som vid tiden för programförslagets utarbetande omfattade 16,028 volymer*, upptagande en hyllängd af 1,539

* Till 1888 års slut hade volymantalet växt till 16,350 samt utgjorde vid 1897 års slut 23,723 och vid 1902 års slut 31,770 (inberäknadt den under 1898 tillkomna Lorénska samlingen).

löp. fot (= 456 meter), under de närmaste 50 åren skulle behöfva en ökning till 500 löp. fot hyllfack, motsvarande ungefär 4,000 löp. fot (= 1,187 meter), som kunde upptaga 40—45,000 volymer. För de utgallrade böckerna, d. v. s. sådana, som icke kunde behöfva vara omedelbart tillgängliga för de egentliga läsrummen, komme godt utrymme att finnas i riksdagshusets öfre delar. Den enligt programförslaget för biblioteket beräknade golfytan hade upptagits till 5,450 kv.-fot (= 480 kv.-meter). Men då, efter företagen granskning i allmänhet af det ursprungliga programmet, definitiva ritningar skulle uppgöras år 1894, hade äfven anordningen af biblioteksrummen underkastats förnyad pröfning, hvarvid de kommitténs medlemmar, som voro ledamöter af riksgäldskontorets styrelse, lämnade råd och anvisningar. Med afseende särskildt på den höjning i bibliotekets årsanslag, som 1891 års Riksdag beslutit, fann man sig böra öka golfytan för bibliotekslokalerna till 6,466 kv.-fot (= 570 kv.-meter). Detta sistnämnda utrymme var 1,136 kv.-fot (= 100,17 kv.-meter) större än det i arkitekterna Wickmans, Ringströms och Bobergs år 1895 genom motionärer i båda kamrarne framlagda förslag beräknade, stort 5,330 kv.-fot (= 470 kv.-meter), hvarvid dock utrymmet i attikvåningen i nya riksdagshuset, sådant detta enligt kommitténs förslag skulle blifva, icke medräknades.

Anledning till att ännu en gång upptaga till behandling frågan om bibliotekets lokaler gafs, då inredningen af lokalerna i riksdagshuset år 1902 skulle slutligt bestämmas. Till kommittén inlämnades därvid ett af bibliotekarien uppsatt memorial, dagteckadt den 28 augusti 1902. I detta memorial, hvars innehåll till stor del refererats i den nu förevarande motionen, hade den vid inflyttningen behöfliga hyllängden för bibliotek och arkiv beräknats till 1,500 meter (5,050 fot), och hade beträffande bibliotekets framtida tillväxt framhållits, att biblioteket, därest det icke af brist på utrymme skulle hindras från att följa med tiden, inom en kortare period än 50 år sannolikt skulle hafva vuxit till 100,000 volymer och således behöfva en hyllängd af minst 3,200 meter (= 10,772 fot).

För öfrigt hade kommittén att taga hänsyn till den höjning af bibliotekets årsanslag, som af 1899 års Riksdag beslutits; och med afseende på hvad sålunda förekommit beslöt kommittén undersöka, i hvilken omfattning och på hvilket sätt utrymmet för biblioteket lämpligen skulle kunna ökas. Kommittén bemyndigade därför sin arkitekt att jämte Riksdagens bibliotekarie på annan ort inhämta närmare kännedom om nyare biblioteks-anordningar. Ungefär samtidigt med biblioteksfrågan kommo emellertid på tal andra kraf, nämligen utvidgning af stats-

råds- och talmansrummen. Dessa nya kraf jämte det nu yppade af större utrymme för biblioteket hade redan föranledt kommittén att taga i öfvervägande, huruvida icke den för vice-värden afsedda lägenheten delvis eller hel och hållen tillika med ett par rum af riksgäldskontorets lokal kunde disponeras för andra ändamål, då den nu förevarande motionen blef väckt och till kommittén remitterad.

Kommittén hade också nu i ett sammanhang undersökt, hvilka ändrade anordningar i riksdagshuset ansåges kunna och böra ifrågakomma. Därvid hade kommittén i fråga om bibliotekslokalerna kommit till följande resultat.

Såsom ofvan blifvit nämnt, hade år 1888 för bibliotekets dåvarande och framtida behof — nämligen för den del däraf, som för riksdagsmän och kommittéledamöter mera ofta och lätt behöfver vara tillgänglig —, beräknats en hyllängd af cirka 4,000 löp. fot (= 1,187 löp. meter). Enligt det år 1894 fastställda förslaget skulle hyllängden blifva ytterligare ökad och om, såsom kommittén för sin del funne utförbart, det nuvarande biblioteksutrymmet ökades med dels två rum från riksgäldskontoret och dels vicevärdens våning, skulle, sedan frändragning skett af ett biblioteksrum i hufvudvåningen för eventuellt ifrågasatt ökning af talmans- och statsrådsrummen, för bibliotekets behof blifva att tillgå i botten- och hufvudvåningarna, oberäknadt rum åt bibliotekarien och expeditionen, lokaler, i hvilka, utom det stora lärummet, där för beredande af större bekvämlighet åt besökande omkring 337 fot hyllängd kunde anbringas, komma att finnas en hyllängd af omkring 7,424 löp. fot* (= 2,203 löp. meter) så fördelade, att i bottenvåningen skulle finnas hyllängder:

i entresolvåningen	omkring 1,069 löp. meter		
i 2 rum norr därom	» 300	»	»
i korridoren därintill	» 164	»	»
i ett lärum	» 72	»	»
i vicevärdens lägenhet	» 298	»	»
	<hr/>		
	1,903	»	»
samt i hufvudvåningen, i galleriet	» 300	»	»
	<hr/>		
	summa 2,203	»	» ,

* Endast 6 å 8 hyllor i höjd beräknas.

motsvarande 7,424 löp. fot, hvartill kunde läggas ett afsevärdt utrymme i korridoren till vicevärdens lägenhet.

Den sålunda beräknade hyllängden borde kunna upptaga volymer till ett antal af omkring 60,000. Härtill komme, att attikvåningen i riksdagshusets midtparti erbjöde ett betydligt utrymme. Om endast halfva utrymmet därstädes för ändamålet disponerades, vunnnes eu hyllängd af ytterligare omkring 5,021 löp. fot, eller, 1,490 löp. meter för placering af sådant tryck, som blott undantagsvis och mera sällan efterfrågades. För öfrigt borde de 562 fot (167 meter) hyllängder, som nu upptoges af manuskrifterna till riksdagstrycket, i det nya riksdagshuset icke behöfva belasta biblioteksutrymmet, enär de lämpligen kunde öfverlämnas till riksarkivet.

I allt räknadt skulle, utom vindsvåningen, där i fall af behof lämp-ligen en del utgallrade böcker och arkivalier kunde förvaras, för biblio-teket minst blifva att tillgå cirka 12,770 löp. fot (3,793 meter) hyll-längder. Dessa motsvarande ett volymantal af mer än 100,000, hvilket borde kunna för en längre framtid blifva mer än tillräckligt, så vida biblio-tekets utvidgning icke skulle ske i sådan omfattning, att institutionen i själfva verket blefve en annan, än Riksdagen tydligen afsett.

Huru ifrågavarande ärende slutligen och i alla sina detaljer skulle ordnas, hade ännu icke definitivt bestämts. Redan nu syntes dock kunna såsom säkert framhållas, att för bibliotekets och andra behof kunde sörjas utan anlåtande af riksgäldskontorets lokaler. Hvad dessa anginge, hade ju från början afsetts, att de skulle vara inrymda i nya riksdagshuset; och hade för det ändamålet hvalfanordningar redan utförts för en afsevärd kostnad. För öfrigt hade kontorets nuvarande hus jämte tomt såväl 1888 som senast år 1902 beräknats med ett rätt betydande värde skola ingå bland de tillgångar, som efter de nya riksbyggnadernas uppförande skulle vara att disponera för staten.

I betraktande af hvad sålunda anförts har kommittén för sin del ej funnit anledning tillstyrka fullmäktige att förorda den förevarande motionen.

Såsom motionären närmare utvecklat, måste de lokaler i det nya riksdagshuset, som ursprungligen afsetts för Riksdagens bibliotek, numera anses vara otillräckliga för detta ändamål. Sedan planen för anordnande af bibliotekslokalerna uppgjordes, har nämligen boksamlingen högst väsentligt ökats dels genom mottagande af betydande gåfvor, dels ock i följd af de beslutade förhöjningarna i årsanslaget till bokinköp. Med hänsyn

till sistnämnda förhållande måste man dock nu beräkna ett större utrymme för bibliotekets framtida tillväxt. Den uppfattning om bibliotekets utvidgning och dess blifvande omfång, som i motionen gifvit sig uttryck, är dock enligt utskottets mening ej så litet öfverdrifven. Lika med riksdagshuskommittén anser utskottet angeläget, att utvidgningen hålles inom tillbörliga gränser, så att icke detta, egentligen för Riksdagen och dess delegationer afsedda fackbibliotek utvecklas till en storartad institution, hvars skötsel skulle erfordra en mängd tjänstemän.

Såsom af riksdagshuskommitténs yttrande inhämtas, var kommittén, redan innan ifrågavarande motion väcktes, betänkt på att med afseende å dispositionen af vissa lägenheter i riksdagshuset vidtaga ändringar särskildt för att bereda större lokaler för biblioteket; och har kommittén nu antydtt på hvad sätt berörda ändamål jämte vissa i andra afseenden framställda kraf på ökad utrymme skulle kunna tillgodoses. Utan att inlåta sig på bedömande af de förändrade anordningar, kommittén sålunda ifrågasatt, vill utskottet endast uttala, att det synes utskottet vara genom kommitténs utredning ådagalagdt, att på ett fullt tillfredsställande sätt kan sörjas för bibliotekets behof utan att de för riksgäldskontoret erforderliga lokalerna i det nya huset behöfva tagas i anspråk. Att riksgäldskontoret skall inrymmas i det nya riksdagshuset har allt ifrån början ingått i planen för riksbyggnadernas uppförande å Helgeandsholmen, och utskottet har icke funnit anledning tillstyrka ändring härutinnan.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att herr Höjers förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 april 1903.

På det sammansatta utskottets vägnar:

L. P. MALLMIN.